

## РОМАНСЬКІ МОВИ

811.133.1'316.776.22

Л. Клименко, канд. філол. наук. наук. співр.  
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

### ЕКОЛОГІЯ КОМУНІКАЦІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

*Статтю присвячено визначенню канонів екологічності комунікації в контексті французької лінгвокультури. Встановлено ортологічний, ціннісний, емотивний та природно-біологічний аспекти екологічності комунікації, схарактеризовано ознаки кожного з них. Канонами екологічності комунікації у рамках французької лінгвокультури визначено усвідомлене слідування національним культурним та історичним традиціям у щоденній комунікативній практиці, позитивна емотивна модальність спілкування і мажорне світосприйняття як архетипові ціннісні домінанти і регулятиви комунікативної поведінки, національну політику мовного пуризму, а також турботу про біологічну гармонійність спілкування.*

**Ключові слова:** комунікація, канон екологічності комунікації, французька лінгвокультура, ART DE VIVRE à la française.

Складний комплекс взаємовідносин людини із навколишнім середовищем має багатовекторний характер і може бути досліджено у різних аспектах. Це і глобальний вимір *людина – земля* (атмосфера, клімат, природні ресурси тощо), і більш вузький *людина – біосфера* (флора і фауна). Сучасна екологічна проблематика також охоплює взаємодію *людина – техносфера* (в розумінні сукупності технічних засобів, що задовольняють людські потреби). Хоча наразі при визначенні завдань екології здебільшого мається на увазі охорона довкілля, сучасна наукова парадигма все ж чітко розрізняє терміни *environmental* – той, що стосується довкілля, та *ecological* – такий, що має відношення до науки екології. Останній поєднує екологічні параметри взаємодії типу *людина – людина, людина – інформативне середовище* і вживається при дослідженні екологічності поведінки, екологічності культури. У фокусі уваги дослідників перебувають як окремі індивіди, так і суспільні групи різної ієрархії в контексті суспільних умов і відносин, що виникають в результаті такої взаємодії. Наука окреслила уявлення про екологічну свідомість (*ecological conscience*) та екологічну обізнаність (*ecological consciousness*), та їхні різновиди – антропоцентричний та екоцентричний [18].

Тип екологічної свідомості, що базується на постулаті людської виключності, отримав назву антропоцентрично. Він складає основу наукової парадигми другої половини XX – початку XXI століття, основний науковий принцип якої – вивчення світу крізь призму людини. Основними постулатами антропоцентризму є визнання того, що людина є найвищою цінністю і очолює ієрархічну картину світу, де рівнем нижче розташовано об'єкти, створені людиною і для людини, і в самому низу ієрархічних сходів – природа й довкілля. Метою взаємодії з природою є задоволення тих чи інших людських потреб, а її характер визначається "прагматичним імперативом", що підпорядковано процесу розвитку людини [22].

Проте все більш актуальною стає усвідомлена тенденція переходу людства від техногенної цивілізації до епохи ноосфери та коеволюції [12, 3], змінюється структура суспільних цінностей і відбувається реформатування суспільної свідомості. Антропоцентричне світобачення втрачає актуальність, поступаючись екоцентризму, ідеям сталого розвитку (*sustainable development*) – ціннісному сприйняттю природних явищ і об'єктів, домінуванню прагматичної мотивації та поширенню етичних норм та правил на світ природи [22]. Ці соціальні зміни у свідомості знаходять відображення у різних сферах суспільного буття, в тому числі й у спілкуванні.

Термін *екологія* (похідний від давньогрецьких *οἶκος* – житло, дім, оселя та *λόγος* – поняття, вчення, наука) було введено до наукового обігу біологом

Е.Геккелем на позначення нової наукової течії в біології, що мала на меті дослідження взаємодії живих організмів і спільнот із навколишнім середовищем. На кореляцію між понятійними сферами лінгвістики та екології наука звернула увагу півстоліття тому, коли актуальність порушуваних проблем, а також універсальність понятійного та методологічного апарату екології зумовили їхнє поширення тому числі на гуманітарну галузь досліджень. Вже на початку минулого століття лінгвісти звертали увагу на проблеми взаємодії між мовою та "географічним та топографічним довкіллям" [24, р. 228], в якому вона функціонує. Термін *екологія мови*, що базується на метафоричному переносі засадничих принципів науки екології до царини лінгвістичних досліджень запровадив А. Хауген, що першим розглянув взаємодію мови із оточенням та довкіллям, збагативши метамову лінгвістики та розширивши проблематику її досліджень. У сучасній науковій парадигмі наразі сформовано декілька підходів до вирішення наукових проблем перетину між царинами екології та лінгвістики, що перегукуючись між собою, розкривають різні аспекти даної проблематики [див. напр. 5, 8-9, 17].

Увагу до дослідження процесів комунікації з боку представників різних наукових галузей (філософії, психології, соціології, культурології, лінгвістики тощо) зумовлено тим, що у життєдіяльності людини спілкування відіграє надзвичайно важливу роль і є однією із умов життя людини у соціумі. У 80-ті роки минулого століття дослідники звернули особливу увагу на соціальну сутність комунікації, зумовлену закономірностями функціонування суспільства, взаємодією між його членами, особливостями становлення й розвитку особистостей у його рамках. Семіотичний та культурологічний підходи до аналізу комунікативних процесів представили зв'язок комунікативних актів із особистістю комуніканта, дали змогу осмислити спілкування як феномен того чи іншого типу культури, кожен з яких має свої особливості у комунікативній сфері. Отримує розвитку семіосоціологічна концепція, що розглядає комунікацію як процес обміну цілісними знаковими утвореннями, що є відображенням знань, думок, ідей, ціннісних відносин, емоційних станів, програм діяльності сторін, що спілкуються, і зосереджує увагу на особливостях використання знаків і знакових систем у спілкуванні. Особливо ця тенденція проявилася у французькому структуралізмі, що розглядає культуру як сукупність знакових систем і текстів, вивчає їх функціонування у комунікації [], де навіть жест та звук розглядаються як знаки, а символами стають концепти, ідеї, думки.

Якщо доти лінгвістика вивчала комунікативні процеси з точки зору феномену людської дискурсивної діяльності з метою обміну інформацією із використанням

мови як знакової системи, то лінгвокультурологічний підхід, що базується на семіосоціологічній концепції, дозволив схарактеризувати комунікацію на основі виокремлення специфічних характеристик означення та інтерпретації культурно значущої інформації, закріпленої не тільки у мові, семантичному значенні слів, а й у сукупності культурних тестів, що забезпечують трансляцію культури.

Проблема екології комунікації не може вважатися штучною, адже здатність до спілкування значною мірою забезпечує та підтримує існування людини як складової екосистеми. Її складна біосоціальна природа зумовила необхідність визначення та аналізу канонів екологічності комунікації. Метою даної розвідки, виконаної у руслі лінгвокультурології, є виявлення канонів екологічності комунікації й їхній аналіз скрізь призму французької лінгвокультури і мовної ідентичності, що послугували матеріалом роботи. Задля досягнення мети було здійснено виокремлення національно специфічних характеристик означення та інтерпретації значущої в рамках французької лінгвокультури інформації, закріпленої у сукупності культурних тестів. Погоджуючись з У.Еко, який пропонує вважати текстом будь-який набір ситуацій, пов'язаних між собою у комунікації, де задіяно не лише мову, а й інші семіотичні системи [25], а також наслідуючи Ю.Лотмана та Р.Барта [1], ми дослідили французьку лінгвокультуру як систему вербальних і невербальних знаків, які є формою існування культури, способом зберігання та передачі культурної інформації з огляду на її відповідність визначеним канонам екологічності у процесі комунікації.

Наявність органічного зв'язку між мовою, культурою, комунікацією, свідомістю, національним менталітетом дозволяє стверджувати про французький мовноцентризм як архетипову складову національної ментальності й мовної ідентичності. Типова для представників цієї нації любов до спілкування заради спілкування, їхня національна схильність до задоволень, зокрема мовних та гастрософічних [1], відзначалися неодноразово. Так А. Фулльє, що більше століття тому досліджував психологію французів, писав, що Кант характеризував їх як "дуже товариських, не з розрахунку, а за безпосередньою схильністю" [14], відмічаючи галльську любов до розмов найголовнішою рисою національного характеру. "Розмови у Франції – то цілий світ (...) французи надзвичайно цінують вміння висловлюватися майстерно. Розмовляти для них – це розмірковувати вголос. Французу необхідно базикати, навіть коли він не має чого сказати, на людях він вважає непристойним зберігати мовчання" – пише далі Фулльє. Цілком природним є той факт, що представники саме цієї нації історично демонструють особливе відношення до своєї мови.

Дослідники визнають, що людина, як така, реалізується за допомогою мови, здатність говорити виділяє її з-поміж інших істот, а володіння різними мовами робить унікальною. У мові немає нічого, чого б не було у природі та суспільстві, адже будь-яка форма буття знаходить відображення у мові, проявляється на тому чи іншому рівнях спілкування. Мова, як основний засіб комунікації, що є втіленням буття і його віддзеркаленням, може виступати як об'єктом, так і предметом екологічних студій. У контексті національної культури мова є біологічним кодом, що акумулює, зберігає та передає архетипові національні характеристики. Російський мовознавець Н.Трубецької ще у 1927 році стверджував, що саме у мові народ, етнос, соборна "національна особистість" розкриває свій внутрішній світ, а мова є потужним фактором консолідації, інтеграції народу, нації, найвагомим засобом зв'язку поколінь [13].

Історично важливим для французів є критерій норми і словникової чистоти французької мови – **ортологічний канон** екологічності комунікації. Мовний пуризм – прагнення до екології мови на лексико-семантичному рівні – загальнонаціональне історичне явище у Франції.

Як відомо з історії французька мовна політика носить центристський характер, що полягає в позиціонуванні французької мови як єдиної офіційної мови країни. Ще у 1539 році король Франсуа I видав перший "протекціоністський" закон, за положеннями якого французька мова визначалася як єдина офіційна. Закон 1975 р. про охорону мови від експансії англійської та інших мов й чужих культур пропагував ідею про те, що неблагополучний стан мовного середовища може спровокувати духовну деградацію як окремого індивіда, так і всього народу, більш того, призвести до його знищення як культурно-історичного феномену. Закон проголошував французьку мову уособленням національної культури і виступав проти її "засмічення" іншомовними словами, що розумілися як втілення чужих традицій та чужорідного образу життя [21]. Закон вводив заборону на вживання на радіо, телебаченні, навіть громадських місцях лексими іншомовного походження, натомість закликав до надання переваги французьким. Пізніше у 1994 році, з метою подальшого захисту французької від англосаксонського впливу офіційний Париж видав закон Тубона (loi Toubon, за прізвиськом міністра культури Жака Тубона, який отримав іронічну назву "loi AllRight" ("переклад" складових прізвища Toubon англійською мовою)). За законом, комісія з термінології розробляє списки неологізмів, якими рекомендує замінити англійські запозичені еквіваленти, після чого апробовані терміни періодично публікуються у *"Journal Officiel de la République Française"* і стають обов'язковими для вжитку в офіційній комунікації. Якщо не брати до уваги деякі рекомендації, що виявилися "нежиттєспроможними" (наприклад замість *talk-show* пропонувалося використовувати *débat-spectacle*, а смартфон замінити на *ordiphone*), то можна говорити про плідність і дієвість заходів. Так, у Франції мало хто скаже *software* – бо є власне *logiciel*, а замість *e-mail* вживатиметься слово *courriel*. Навіть сам *computer* ніхто не назве комп'ютером, всі скажуть – *ordinateur*.

Приклад національного прагнення до чистоти, екологічності національної мови дає можливість перейти від ортологічного до більш широкого, **ціннісного виміру** екологічності комунікації, важливим параметром якого є культурна складова. Розмірковуючи про екологію культури відомий філолог, культуролог та мистецтвознавець Д.Ліхачов зазначає, що людство витрачає величезні капітали заради збереження довкілля. Цим опікується наука-екологія, завдання якої не варто обмежувати охороною природного середовища [6]. Для життя не менш важливим є середовище, створене культурою предків і самою людиною, турбота про яке є так само необхідною. І дійсно, людина виховується у певному культурному осередку, засвоюючи не тільки сучасні реалії, а й досвід минулого, вчиться його поважати, відчувати за нього відповідальність перед нащадками. Якщо природа необхідна людині для біологічного життя, то культурне середовище такою ж мірою необхідне для духовного і морального, для "духовної осілості" й прихильності до рідних місць, для моральної самодисципліни.

Яскравим прикладом екологічного відношення до культурної складової національного буття є **французька гастрономічна традиція**, яка у 2010 році увійшла до списку об'єктів світової нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Цьому передувало соціологічне опи-

тування, згідно результатам якого 95,2% французів визнали *le repas gastronomique des Français* унікальною й самобутньою традицією, вмістилищем фундаментальних культурних цінностей, а 98,7% висловили бажання її зберегти напередати нащадкам.

В досє кандидата, що було подано до ЮНЕСКО профільним національним комітетом, французьку гастрономічну трапезу було визначено як соціальну комунікативну практику, що об'єднує наукові та народні традиції й надає відчуття співпричетності до загальнонаціональної історичної спадщини, одне з найважливіших національних надбань, що склалося у національній колективній свідомості протягом багатовікової історії. "Неспішний, врівноважений прийом їжі з почерговою подачею страв, приготованих переважно з якісної (смачної, поживної, корисної) сільськогосподарської продукції бажано місцевого виробництва у супроводі вишуканого та невимушеного спілкування учасників, що являє собою ритуальну послідовність кодифікованих жестів, які символізують співпричетність у групі учасників [20]. Обов'язковим для гастрономічної трапези є позитивний емоційний тон.

**Емотивний зміст** комунікативної ситуації є ще одним з можливих вимірів комунікативної екологічності. Емоційна сфера, безпосереднім чином пов'язана із соматичними станами людини, стає проводирем, завдяки якому слово впливає на фізіологічні механізми регуляції життєдіяльності. Наука нейролінгвістика довела той факт, що слово може мати певну енергетику як творчого, так і деструктивного характеру.

Сучасні дослідники вже робили спробу окреслити емотивні параметри екологічного та неекологічного спілкування та встановити його канони [див. напр. 11, 15-16; 17]. В.Шаховський визначає емоційність як іманентно властиву мові здатність виражати за допомогою лексико-семантичних засобів індивідуальні (типові) емоційні стани/відношення комунікантів до світу. У свою чергу емоційність транспонується в емотивність – мовний феномен [16, с. 30-33]. Одним з положень теорії вченого є позиція, згідно з якою комуніканти задля успішного перебігу спілкування мають інтерпретувати соціокультурні контексти в термінах позитивного домінування [11, с. 22-29] із застосуванням засобів позитивної емоційної модальності [5]. Емотивними канонами екологічності комунікації визначалися ввічливість, доброзичливість, толерантність, взаємне прагнення комунікантів до створення позитивного емоційного центру, а неекологічної – негативні оцінки, порушення комунікативного кодексу, що призводять до емоційної неузгодженості, або негативної емотивності спілкування, комунікативних порушень і невдач [7]. Під комунікативною невдачею розуміється лінгвопрагматична неспроможність співвідносити здійснювану поведінку з відповідними комунікативними подіями, враховуючи умови та прийняті правила. Вивчення аспектів невимушеності у спілкуванні в аспекті лінгвоєкології пов'язано з особливою увагою до зон комунікативної напруги, конфліктогенних зон [7, с. 153–164], виникнення яких обумовлено перш за все різницею практичних та інтелектуальних інтересів, а також відмінностями у вихованні і психотипах комунікантів. Ці зони пов'язано з активністю первинних мовних жанрів незгоди, заперечення, висміювання, іронії, знуздання, ігнорування тощо.

Канонам емотивної екологічності спілкування здебільшого відповідають комунікативні засади французького ART DE VIVRE, когнітивною домінантою якого є прагнення до гармонізації відносин, вміння віднаходити задоволення у кожній миті життя, що досягається завдяки певній комунікативній моделі. "Мистецтво жити" у

французькій мовній свідомості зорієнтовано на модель поведінки, обов'язковим є знання та слідуванню правилам гарного тону та етикету, а пріоритетним – дотримання правил приємного спілкування, перетворення процесу комунікації на тонке мистецтво і джерело задоволення, які становлять основу приємної світської бесіди. Публічність і демонстративність особистості є статусно-знаущими компонентами і відіграють не останню роль для її соціальної реалізації. Етикетність розглядається як норма комунікації, а стиль поведінки комунікантів апіорі має бути зорієнтовано на дотримання норм ввічливості і гарного тону. Бути ввічливим – це не просто норма поведінки, для французів – це мистецтво, так зване французьке **comme il faut**.

В переважній більшості французів показово ввічливі та привітні, при спілкуванні практично неспроможні виразити свої неприємні або негативні емоції співрозмовнику прямо, вважається правильним просити пробащення навіть у тих випадках, коли провини не існує. Якщо у натовпі ви або вас штовхають, в результаті, як правило, просять вибачення обидва учасники "пригоди", обмінюючись стандартним словом "pardon". Також прийнято обмінюватися вітальними фразами на кшталт "Bonjour!", "Passez une bonne journée!", "Vous êtes très gentil!" інколи навіть з зовсім незнайомими людьми.

Цікавими в цьому контексті вбачаються роздуми Н.А.Бердяєва, відомого філософа-екзистенціаліста, який провів багато часу в осередку західноєвропейської інтелектуальної еліти. Вчений дійшов висновку, що французам властивий об'єктивуючий інтелектуалізм, що охороняє від вторгнень в чуже життя. "Зовсім інші якості я бачу у французів, яких знав краще за інших західних людей. Їхнє спілкування дуже ускладнене в руському смислі. Взаємний дотик душ майже неможливий. Завжди залишається дистанція. Французи не комунітарні, не ходять один до одного задля безкінечних спорів і розмов (...). У спілкуванні багато умовностей, умовні ввічливості та люб'язності. Французи полють гоморити компліменти, і доволі важко виявити їхні справжні почуття... Домінуючими є інтелектуальність та чуттєвість, слабкими сердечність та душевність. Проте є повага до особистості іншого, небажання здійснювати вторгнення до його внутрішнього життя і бути неделікатним. Дистанцію обумовлено бережним ставленням до індивідуальності своєї і індивідуальності іншого. Є повага до думки іншого. Від аналізу вашої думки не переходять до аналізу вашої особистості... Французи скромніші... Це пов'язане з їхньою високою культурою" [2, с. 266-267].

Таким чином основним емотивним канонам комунікативної поведінки французів, що забезпечують її екологічність, є позитивне світосприйняття як національна ціннісна домінанта французької лінгвокультури. Типовими емоційними станами комунікантів є оптимізм, невимушеність у спілкуванні, а також мажорне [4] відношення як до конкретної ситуації, так і до світу в цілому.

Розбіжності у трактуванні кодів у межах однієї лінгвокультури може бути пов'язано з різницею в мовній ерудиції, володінні фоновими знаннями, а також різницею у стилістичних манерах. Проте найчастіше комунікативні порушення пов'язані з міжкультурною "асиметрією" виникають на рівні міжкультурної комунікації при використанні представниками різних лінгвокультур невербальних та паравербальних засобів спілкування, що мають різномірне, а інколи протирічне, або навіть протилежне трактування. Так, частотним у вжитку і достатньо відомішим жестом є так званий "ОК", який переважно означає схвалення (рис. 1). Проте не всім відомо, що він має й альтернативні інтерпретації. Для французів знак, коли вказівний та великий палець фор-

мують коло, або цифру нуль, "nul" французькою, в розмовному мовленні означає вираження зневаги, образливу вказівку на нікчемність співрозмовника. Схоже потрактування (мати за ідіота) цей жест має у Німеччині. У Бразилії аналогічний жест символізує жіночий ста-



Рис. 1

Інший добре відомий жест – піднятий вгору великий палець (рис. 2). Поряд із загальним його використанням на знак схвалення (або несхвалення, якщо палець спрямовано донизу) – традиції, що бере початок від глadiatorських боїв за часів Давнього Риму, цей жест є одним із найбільш вульгарних і образливих у деяких країнах Середнього Сходу. Цей жест використовують подорожуючі за допомогою "авто-стопу", коли хочуть зупинити транспортний засіб. Серед спеціалістів з дайвінгу цей жест означає команду "піднімаймося на поверхню води".

Оскільки потреба у спілкуванні – це природна якість живих організмів, що має біологічну природу, при дослідженні ознак екологічності комунікації неможливо не врахувати й **природно-біологічні** характеристики. Одним з перших про біологічні параметри екологічності комунікації писав Г.Бейтсон – американський вчений британського походження, який в своїх роботах затронує широкий спектр питань теорії інформації, епістеміології, кібернетики, антропології, теорії комунікації, екології. Так, зокрема, цікавою є його публікація "Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology", видана в Чикаго у 1972 році [18] і згодом перекладена багатьма мовами, в тому числі й французькою [19]. В цій книзі Г.Бейтсон склав комунікативний портрет сучасної людини, встановив факт залежності комунікативної поведінки від комунікативного оточення. Значна географія подорожувальників світом дали Бейтсону змогу дослідити особливості особистісного розвитку представників різних соціальних спільнот – від первинних африканських племен до високотехнологічного сучасного суспільства. Вчений робить важливі висновки стосовно визначальної ролі факту комунікації, її якісних та кількісних показників щодо гармонійності розвитку людського розуму й особистості.

Тоді як ще зовсім нещодавно максимальна швидкість поширення інформації вимірювалася спритністю кіньського галопу, то наразі ми щасливі користатися найрізноманітнішими сучасними засобами, винайденіми людством задля пришвидшення інформаційного обміну та вдосконалення комунікації. На фоні еволюційного розвитку людства протягом тисяч років надстрімкий технологічний прорив, здійснений завдяки винаходам останнього століття, відкрив нові можливості комунікації і обумовив винайдення нових її форм, відповідність яких біологічним канонам екологічності стає приводом для занепокоєння суспільства [23]. Особливо

важливим це питання є у контексті сучасного французького суспільства з його глибинними традиціями у сфері комунікації, які є визначальними, навіть архетиповими для національної ментальності.

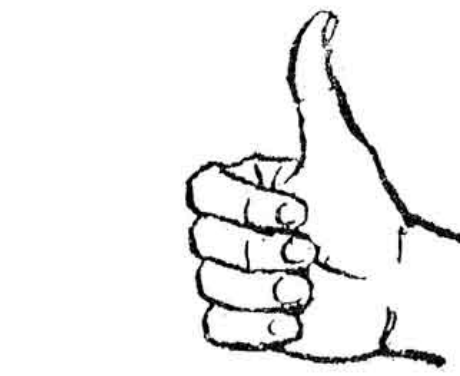


Рис. 2

важливим це питання є у контексті сучасного французького суспільства з його глибинними традиціями у сфері комунікації, які є визначальними, навіть архетиповими для національної ментальності.

Занепокоєння науковців викликає той факт, що нові віртуальні форми комунікації, які людина опановує вже у дитинстві, недостатньо стимулюють мозок, внаслідок чого в дорослому віці виникають проблеми розуміння між комунікантами та адекватної, правильної інтерпретації в умовах "живого спілкування". На фізичному рівні обмін інформацією відбувається не тільки за допомогою вербального, а й невербального та пара вербального комунікативних каналів. Так, наприклад, мова тіла мовця дає змогу розпізнати його емотивне ставлення до комунікативної ситуації та її учасників та об'єктів. Коли ж людина не бачить співрозмовника, а отже незадіяними в процесі комунікації лишаються такі органи чуття, як зір, слух, дотик і нюх, – нейрони у мозку не отримують достатню кількість стимулів, що призводить до проблем адекватного декодування інформації. Французький дослідник Ф.Рістат доходить такої думки: "загальний прогноз не є втішним, (...) адже майбутнє живого спілкування викликає занепокоєння. Я це називаю екологічністю спілкування: не відчужуватися від людей і не замикатися у собі, намагатися зрозуміти думки інших людей, розібратися в собі, зрозуміти та прийняти свої емоції, обмінятися енергетикою із співрозмовниками" [23]. Отже ідеалом біологічної екологічності визначається такий комунікативний процес, в якому задіяно всі сенсорні системи, а обмін інформацією відбувається вербальним, невербальним та паравербальним каналами. "Живе" спілкування визнається більш екологічним за інші його форми.

Таким чином, визнання екології ідеологією XXI століття засвідчило зародження нової "екологічної свідомості", "екологічного способу життя" і зумовило актуальність вивчення комунікації з позицій екоцентризму та ідей сталого розвитку. З урахуванням подвійної природи комунікації (соціальної та біологічної) в ході дослідження було встановлено критерії екологічності комунікації (ортологічний, ціннісний, емотивний та природно-біологічний), визначено канони екологічності згідно з критеріями. Встановлено, що основними ознаками екологічності комунікації в рамках французької лінгвокультури є усвідомлені повага й слідування у щоденній комунікативній практиці національним культурним та історичним традиціям, позитивна емотивна модальність спілкування і мажорне світосприйняття як архетипові

ціннісні доміанти і регулятиви комунікативної поведінки, "мовний пуризм" – прагнення до екології мови на лексико-семантичному рівні, а також турбота про підтримання біологічної гармонійності спілкування із залученням усіх сенсорних систем.

#### Список використаних джерел

1. Барт, Роланд. Избранные работы: Семиотика: Поэтика: Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – М.: Прогресс, 1989. – 616 с.
2. Бердяев. Н.А. Самопознание (опыт философской автобиографии). – М.: Международные отношения, 1990. – 336 с.
3. Вернадский, В.И. Биосфера и ноосфера. – М.: Айрис-Пресс: Рольф, 2002. – 573 с.
4. Грабарова Э.В. Концепт savoir vivre во французской лингвокультуре и его русские соотвества : Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. – Волгоград, 2004. – 190 с. РГБ ОД, 61:04-10/990
5. Ионова С.В. К вопросу о признаках экологичности текстовой коммуникации. Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 2, Языкозн. 2011. – № 1 (13) С. 190–197
6. Лихачев Д. С. Экология культуры // Памятники Отечества. – М., 1980. – № 2. – С. 10–16.
7. Матвеева Т.В. По средней линии // Экология языка и коммуникативная практика. – 2013. – № 1. – С. 153–164.
8. Сковородников, А. П. К становлению системы лингвоэкологической терминологии // Речевое общение / под ред. А. П. Сковородникова. – Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 2000. – Вып. 3 (11). – С. 70–78.
9. Сковородников, А. П. К философским основаниям предметной области эколлингвистики / А. П. Сковородников // Экология языка и коммуникативная практика. – 2014. – № 2. – С. 140–161. – Электрон. текстовые дан. – Режим доступа: <http://ecoling.sfu-kras.ru/wp-content/uploads/2014/09/Skovorodnikov-A.P.pdf>. – Загл. с экрана.
11. Солодовникова, Н.Г. Лингвоэкология: объект, предмет и задачи / Н.Г. Солодовникова, В. И. Шаховский // Русский язык, литература в школе и вузе. – Киев, 2010. – № 1 (31). – С. 22–29

12. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Наука, 1987. – 240 с.
13. Трубецкой Н.С. Общеславянский элемент в русской культуре // Вопр. языкознания. – М., 1990. – № 2. – С. 122–139
14. Фульье А. Психология французского народа, издательство Ф. Павленкова. – СПб., 1899 (пер. с французского без указания переводчика)
15. Шаховский В.И. Эмоции с точки зрения лингвистики // "Музыка начинается там, где кончается слово". – Астрахань-Москва, 1995. – С.30–33
16. Шаховский, В. И. Лингвистическая теория эмоций. Монография / В. И. Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.
17. Эколлингвистика: теория, проблемы, методы : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. А. М. Молодкина. – Саратов : науч. кн., 2003. – 329 с.
18. Bateson, Gregory. Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology, 1972 University Of Chicago Press.
19. Bateson, Gregory. Vers une écologie de l'esprit. – Seuil, Paris ; t. I : 1977 ; t. II : 1980.
20. Csergo, Julia, Le "Repas gastronomique des Français" inscrit au Patrimoine Culturel Immatériel de l'Unesco – Texte exclusif – URL: [www.lemangeur-ocha.com](http://www.lemangeur-ocha.com) (дата обращения – 22.09.2015)
21. Gordon D. The French Language and National Identity 1930–1975. vol. 22 of Contributions to the Sociology of Language. Mouton, the Hague, Paris, New-York. Vol. 11, No. 1 (Apr., 1982), pp. 135–139.
22. Plumwood, Val. Environmental Culture: The Ecological Crisis of Reason. URL: <http://www.humanecologyreview.org/pastissues/her101/101bookreviews.pdf>. 2002. P. 77–78. (дата обращения: 7.09.2015)
23. Ristat, Xavier. Vers une écologie de la communication. URL: <http://www.cygnification.com/ecologie-de-la-communication> (дата обращения – 11.09.2015)
24. Sapir Edward, Language And Environment', American Anthropologist – N. S., 14, 1912, P. 228
25. Unberto Eco. The Absent structure. Introduction to Semiology. – St-Petersburg: Petropolis, 1998 – 432 p.

Надійшла до редколегії 25.09.15

L. Klimentko, PhD, scientific fellow  
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

### COMMUNICATION ECOLOGY THROUGH THE PRISM OF FRENCH LINGUOCULTURE

*The article outlines the ecological criteria of the communication and analyzes each of them in the context of the French linguoculture. The orthological, axiological, emotive and natural-biological aspects of the communication ecology are determined. The French communication ecology's canons present the conscious adherence to national cultural and historical traditions in the everyday communicative activity, the positive emotional modality and the worldview as archetypal evaluative dominant and regulative of the communicative behavior, the national policy of linguistic purism and the concern for the biological harmony of communication.*

**Keywords:** communication, ecological criteria of communication, French linguoculture, ART DE VIVRE à la française

Л. Клименко, канд. филол. наук., науч. сотруд.  
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

### ЭКОЛОГИЯ КОММУНИКАЦИИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЫ

*Статья посвящена определению канонов экологичности коммуникации в контексте французской лингвокультуры. Установлены ортологический, ценностный, эмотивный и природно-биологический аспекты экологичности коммуникации и охарактеризованы признаки каждого из них. Канонами экологичности коммуникации определены осознанное следование национальным культурным и историческим традициям в ежедневной коммуникативной практике, позитивная эмотивная модальность общения и мажорное мировосприятие как архетипические ценностные доминанты и регулятивы коммуникативного поведения, национальная политика языкового пуризма, а также забота о биологической гармоничности общения.*

**Ключевые слова:** коммуникация, канон экологичности коммуникации, французская лингвокультура, искусство жить по-французски.

УДК 81'42:327:06

О. Пономаренко, канд. филол. наук, доц.,  
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

### УТОЧНЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ, ВИКОРИСТОВУВАНОЇ У ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ДИСКУРСУ

*У статті йдеться про основні дефініції, котрі традиційно обслуговували номенклатуру філологічних досліджень дипломатичного дискурсу, наводяться приклади останніх змін і нововведень, а також пропонуються авторські визначення цих основних модифікованих понять, з урахуванням сьогоденних досягнень наукового й технологічного прогресу.*

**Ключові слова:** дипломатичний дискурс, дипломатія, твіплотатія, твіплотат, твіплотат, твіплотат, твіплотат, твіплотат.

Якщо ви не займаєтесь політикою, то політика займеться вами  
[http://www.kirovograd.net/shortly/2009/3/10/zavtra\\_rozpochinayutsja\\_zanjatija\\_u.htm?print](http://www.kirovograd.net/shortly/2009/3/10/zavtra_rozpochinayutsja_zanjatija_u.htm?print)

Будь-яка наука ніколи не стоїть на місці, не зупиняється на досягнутому, але продовжує свій поступальний розвиток, намагаючись крокувати в ногу, паралельно виникненню нових понять; появі технічних і технологічних винаходів, нововведень; розширенню когнітивного поля; зміні ментальності чи способу світосприйняття, світобачення та

світопереживання людства. Це твердження залишається справедливим також і для лінгвістики.

Одним з таких нових трендів є необхідність створення термінологічної бази, яка б обслуговувала дослідження мовлення дипломатів на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, зокрема – функціонування дипломатичного дискурсу у "світій павутині", конкрет-

© Пономаренко О., 2015